

AZ INDEX OF READING AWARENESS (IRA) KÉRDŐÍV MAGYARORSZÁGI VIZSGÁLATA

Csikos Csaba

SZTE, BTK, Neveléstudományi Tanszék

Kulcsszavak: olvasás, metakogníció, kérdőíves vizsgálat

Kutatásunkban az olvasásra vonatkozó tanulói tudást vizsgáltuk. Vizsgálatunk tisztán empirikus jellegű abban az értelemben, hogy nem elemezzük, miként értelmezik különböző szerzők az olvasásra vonatkozó tudatos gondolkodási folyamatokat (*reading awareness*). Mi *Jacobs* és *Paris* (1987) kérdőívének (IRA, *Index of Reading Awareness*) magyar adaptációját használtuk, kettős céllal: 1) a kérdőív érvényességét és reliabilitását elemeztük nagy mintán és 2) az egyes kérdésekre adott válaszok leíró statisztikai elemzésével a 3. osztályos tanulók olvasásra vonatkozó meggyőződéseit térképeztük föl.

A mintába 4663 tanuló került, akik együttesen terület és településtípus szerint a magyarországi 3. osztályos tanulókat reprezentálják. A tanulók egy longitudinális vizsgálatban vesznek részt, így a további években is lehetővé válik a kérdőív ismételt bemérése, mivel az a 3-5. osztályos tanulók számára készült. A kérdőív 20 kérdést tartalmaz, mindegyiknél 3 válaszlehetőséggel, amelyek között van 0, 1 és 2 pont.

A kérdőív Cronbach-alfa reliabilitás-mutatója (0,40) nem érte el azt a szintet, hogy pszichometriai értelemben egységes mérőeszközzől beszéljünk. Az alacsony reliabilitás egyik oka lehet, hogy a magyar 3. osztályos tanulóknak még nem alakult ki mérhető pszichikus struktúraként egy olvasásra vonatkozó meggyőződés-rendszer.

A 20 kérdés 4 pszichikus területhez tartozik (bár ezeket a területeket igen nehéz empirikusan validálni): adott feltételek mellett használható stratégiákra vonatkozó tudás (*conditional knowledge*), tervezés (*planning*), szabályozás (*regulation*) és értékelés (*evaluation*).

Amennyiben a kérdőívet kérdés-sorozatként kezeljük, és az egyes itemek leíró statisztikai mutatóit elemezzük, bőséges információhoz jutunk 3. osztályosaink olvasással kapcsolatos tudatos gondolkodási folyamatairól. A 16. kérdés például így szólt: „Egy történetnek melyik részeit ugrod át olvasás közben?” A tanulók átlaga 0,39 lett, és 73%-uk válasza a 0 pontos opció volt: „Soha nem ugrom át semmit olvasás közben.” Ezek az adatok az olvasás módszertani problémái mellett oktatásunk tekintélyelvűségére is rámutathatnak. Bár az IRA kérdőív mint mérőeszköz nem egy egységes pszichikus struktúrát mér, a tanulói válaszmintázatokból kikövetkeztethető, hogy 3. osztályos tanulóink már markáns meggyőződésekkel rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy szerintük mitől lesz valaki jó olvasó.